

vao. Isto tako je naučno i kritički proučavao narodnu tradicionalnu empirijsku medicinu, nastojeći da uvijek nađe farmakološko opravdanje za upotrebu pojedinih droga u narodnoj medicini. U svom radu na popularizovanju upotrebe ljekovitog bilja-droga, je uvijek vodio računa da taj posao ostane u granicama i na visini struke i nauke, i da ne preraste u amaterizam i nadriježkarstvo.

Ostao mi je u lijepom sjećanju jedan doživljaj u njegovom društvu prije nekih 25 godina. U ono vrijeme je prof. Tucakov vršio sa svojim studentima po narudžbi nekih seoskih nar. odbora u Bosni inventarizaciju ljekovitog bilja u tim krajevima. Povodom toga je sekcija za ljekovito bilje pri republičkoj šumarskoj komori BiH organizovala u dogovoru i režiji prof. Tucakova stručnu ekskurziju u Deliblatsku pješčaru za šumare u šumarske tehničare Bosne i Hercegovine. I ja sam, kao pretsjednik sekcije za ljekovito bilje, bio pozvan kao gost na tu ekskurziju.

I ako su svi učesnici te ekskurzije bili mrtvi umorni nakon 9-časovne vožnje kroz banatsku ravnicu i Deliblatsku pješčaru, pok. Tucakov je iza večere stvarao veselo, raspoloženje svojom lijepom pjesmom, pa se je i kolo povelu, kojem su se svi učesnici pridružili. Ne znam koliko je to trajalo, jer sam ranije otišao na počinak, ali znam da nas je u 6 časova upravo prof. Tucakov probudio, i poslije doručka odmah poveo na razgledanje plantaža i rasadnika ljekovitog bilja, radi čega smo došli. Iz njegovih opširnih stručnih i naučnih izlaganja nije se moglo primijetiti ni traga umora. Svi smo se divili njegovoj energiji, upornosti i ozbiljnosti kojima je vršio svoja izlaganja u koja je uvijek uplitaio upute i preporuke za naš daljnji praktični rad.

Posljednji put smo se sreli »kao travari« 1967. godine u saveznoj komisiji za standardizaciju ljekovitog bilja, u Beogradu. pok. Tucakov je isto bio sa svojim saradnicima, a iz Zagreba drugarica prof. Branka Akačić. Dva dana se je radilo intenzivno uz opširne stručne diskusije o svakoj pojedinačnoj drogi. U toku rada sam upitao prisutne profesore Tucakova i Akačićevu, kako to da se u standardima obuhvata oko 80 droga, a u farmakopeji ni dvadeset. pok. Tucakov mi je tada odgovorio da se posebno radi na farmakopeji droga. Dokle su stigli na tom poslu ne znam, ali bi bila velika šteta, da on nije dovršio taj posao.

U naučnom društvu za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije bio je među osnivačima i najagilnijim poslenicima. Bio je radan, marljiv, energičan na svakom poslu i zadatku koji je stajao pred njim, pa nas je to rukovodilo da ga biramo za pretsjednika društva. I na toj dužnosti je došla do izražaja njegova legendarna upornost, energija i organizatorske sposobnosti. Naročito mnogo je doprinio pri izradi novoga statuta društva i transformaciji rada i organizovanju u skladu sa novim ustavom.

O njegovom naučnom radu će sigurno pisati bolji znalci od mene, a ovo nekoliko iskrenih riječi i sjećanja na našeg velikog učenjaka i prijatelja neka bude umjesto cvijeća na njegov još svježiji grob.

Vječna slava našem iskrenom prijatelju prof. dr. Jovanu Tucakovu!

SEĆANJA NA JOVANA TUCAKOVA

Miša SUBIĆ

Jedan od naših savremenih naučnih velikana, akademik, profesor, dr Jovan Tucakov, obilovao je nizom karakternih odlika, koje dopunjuju njegovu skromnu i veličanstvenu prirodu. Sećanja na njega i njegove stavove o izvesnim pitanjima, omogućava da se što bolje sagleda kao naučnik, humanista i patriota. Mi koji smo imali prilike da budemo češće s njim u društvu, na putovanjima, ili pri međusobnim posetama i razgovorima, bili smo svedoci kako njegovih velikih reči o običnim stvarima, tako i običnim i jasnim stavovima o velikim stvarima.

Voleo je da zalazi u najzabačenije krajeve, gde je proučavao floru naše zemlje, da se raspituje za običaje i jezik našeg naroda. Satima je znao da se zadržava u razgovoru sa seljacima, raspitujući se o raznim lekovitim travama, koje se nalaze u njihovom kraju, učeći se od njih kako ih koriste i učeći ih kako da ih koriste pravilno, kao deo narodne medicine. Učeći narod, Jova Tucakov je i sam učio od njega. Sin seljaka, njegovog rodnog Čuruga, osećao se stalno obaveznim da se bori protiv zaostalosti sela. Pri svakom susretu sa seljacima, trudio se, da im prenese što više korinih tekovina nauke a naročito je voleo da se bavi širenjem zdravstvenih navika. Njegovi spisi, predavanja i razgovori, odišu duhom zdravstvenog vaspitanja.

Čuvajući lepotu narodnog jezika, pisao je lepim i jasnim stilom, pristupačnim i širokim narodnim slojevima. Izbegavao je da koristi strane reči gdegod je to mogao, iako je bio visoki intelektualac. Pedantan u radu, nije propuštao da mu se prikrade nijedna jezička ni stručna greška. Čitajući neke moje radove, imao je običaj da me opomene: »Piši našim lepim Vukovim jezikom i izrazima. Zašto stranim, kad imaš odgovarajuće naše?«

Svi smo znali za patriotizam Jove Tucakova, koji je on ispoljavao svuda, a naročito kad bi se našao van naše zemlje. Voleo je svoju zemlju i sa velikim oduševljenjem je govorio o njenim lepotama, dolinama i planinama, bogatim lekovitim biljem. Raspitivao se kod našeg življa kako čuva svoj jezik i običaje, upozoravajući ga da ne zaboravi svoje poreklo i otadžbinu. Jednom smo bili u rumunskom delu Banata, kod moje rođake, koja tamo živi. Prve reči koje je uputio mojoj rođaci pri upoznavanju su bile: »Je li Jano, nisi ovde zaboravila svoj maternji srpski jezik?« Ali se nije zadovoljio samo tim, već se raspitivao da li

čita na našem jeziku knjige i štampu, da li i deca i unučad znaju srpski itd. Sa sobom je poneo knjige i novine na našem jeziku, da bi ih dao onima koji su ih rado čitali. Vraćajući se, ostavio mi je u amanet, da uvek kad idem, ponesem novina, časopise i knjige za naše, kako bi bili uvek u što bližoj vezi sa svojom matičnom zemljom.

Veliku je ljubav ispoljavao prema zavičaju — svom rodnom Čurugu, i njegovim Čuružanima. No ipak je tamo nerado odlazio. Kad sam mu jednom napomenuo, da bih želeo da vidim njegov Čurug, on se namršti i rekao: »Pa možemo da odemo, mada ja tamo idem nerado!« Odmah sam se setio, da je to bila želja da se izbegne sećanje na rat i okupaciju. Tada mu je stradalo 13 lica iz familije. Među njima su bili: dva brata i njihove žene, sin od sedam godina, otac, tri sinovca. Jova je živio tada u Beogradu. Zato je izbegavao da sluša o ratnim grozotama. Zato mu se nije mililo da ide u njegov rodni Čurug. Tako je bio ostao »kao tužan sirak bez igde ikoga« — što je jednom prilikom rekao Njegoševe reči.

Kad sam mu jednom pričao o nekim teškim tužnim doživljajima, odmah bi me prekidao rečima: »Pređimo na neku drugu temu, neću o tom da mi pričam«. To bi mi uvek rekao promenivši se u licu i kao sa prekorom. Ja sam se setio koliki mu bol zadajem i šta sve pritiska njegovu osetljivu dušu, te sam prekinuo započetu priču. Da bi ispravio svoju grešku, prešao sam na nešto veselo, da bi ga izvukao iz duševnih patnji, u koje sam ga svojom krivicom i neoprežnošću uvukao. Vrlo često bi mi i on predložio: »Hajde, bolje, da nešto zapevamo!« I tad bi pevali pesme iz celog našeg bogatog Jugoslovenskog repertoara. Tako u godinama, raspolagao je izvanredno lepim i prijatnim glasom, koji je negirao njegove godine.

Odlikovao se vedrinom duha i uvek je bio spreman za pesmu i šalu usled čega je bio svuda jako omiljen. Njegova neposrednost i otvorenost činila je, da je ubrzo stvarao prijatnu atmosferu oko sebe. Tako posedujući titulu poznatog naučnika, akademika, profesora i doktora, pri upoznavanju je uobičavao da se prestavi: »Ja sam čika Jova!« Ta njegova demokratskost i vedrina, stekla mu je veliku popularnost i simpatije među studentima i u narodu. Da postane veliki masovik, pomogla mu je i predavačka moć, kojom je osvajao one, koji su ga slušali. To mu je pomoglo da stvori i ostavi verne sledbenike njegovog učenja — njegove učenika, koji će nastaviti njegovo delo. Ističući značaj zdravstvenog vaspitanja, kao osnovne poluge u zaštiti od bolesti, često je uobičavao da kaže: »Važnije je naučiti čoveka kako da sačuva zdravlje pravilnim načinom života, nego mu davati i kola lekova, kad se razbole«. Tako se veličina njegove ličnosti ogleda i u tome, što je pridavao veliki značaj preventivnim merama za očuvanje zdravlja naroda.

Ako je iko gajio kult prema prirodi, to je bio Jova Tucakov. On je izvodio nastavu često pod vedrim nebom, u šumi, ili polju, gde je sa studentima radio na ispitivanju lekovitog bilja. Oduševljavao se »Goranima« i učestvovao u pošumljavanju goleti, uz pesmu sa mladima, koji su ga voleli i slušali njegove savete. Umeo je da bude i otac, i drug i vrsan savetnik mladima i starijima. Voleo je ljude, umeo je sa ljudima i zato su ga svi voleli kao svoga učitelja i prijatelja. Imao je prijatelja mnogo, pa

i van naše zemlje: Sovjetskog Saveza, Poljske, Francuske, Amerike, Japana i dr. Kogod je imao prilike da prisustvuje njegovim predavanjima bilo gde ili bilo kome, mogao je da se uveri o njegovoj mađioničarskoj veštini, da drži slušaoce u zainteresovanosti i vernom praćenju njegovog izlaganja.

Netrpeljivost prema psovki kod Jove Tucakova bila je svugde prisutna, i uvek se suprotstavljao ovoj negativnoj navici. Čim bi čuo da neko u društvu psuje, obično bi reagovao: »Bežimo iz ovog društva!«

Neobično je mrzio zavist o čemu je imao i svoje mišljenje: »Onaj, koji pokazuje zavist prema nekome, pokazuje samo da je manje vredan od onoga, prema kome zavist ispoljava!« A u stvari on je bio od onih, koji nije nikome zavidio.

U svom zdravstveno prosvetnom radu, borio se protiv alkoholizma, pušenja, narkomanije i zloupotrebe lekova. Protiv čudovišne zloupotrebe lekova, bio je u prvim redovima. Savremena manija preteranog uzimanja lekova, koja je postala jedan od teških problema savremenog čovečanstva, nije nikad prestala da bude briga Jove Tucakova, i stalno i uporno je radio na njenom suzbijanju. Njegove brošure, knjige i članci u dnevnoj štampi, nisu prestajali da stalno upozoravaju lekare i stanovništvo o potrebi racionalnog korišćenja lekova. Njegovi članci u dnevnoj štampi su čitani sa velikim interesovanjem i imali odjeka među čitalačkom publikom. Tako je s pravom delovao kao apostol zdravstvenog vaspitanja naroda.

Takav je bio, tako je radio i reagovao Jovan Tucakov, u toku svoga plodonosnog života.